

Jorma Sipilä
Helsingissä 15.6.2010

LAPSUUTENI KAIVANTO

Äitini vanhemmat, vaarini ja mummuni Hannes ja Auli Myllylä ostivat Kaivannossa sijainneen Kiehelän tilan vuonna 1920 mummuni veljeltä Ossi Joutsiniemeltä, joka lähti Saksaan opiskelemaan eläinlääkäriksi. Kiehelä oli vaarini ja mummuni sekä heidän lastensa kesänviettopaikka 1920- ja 30 luvuilla ja varsinkin äidilleni erityisen rakas. Isäni Martti Sipilä ja äitini Kerttu Myllylä vihittiin vuonna 1936 ja synnyin esikoisena vuonna 1938. Talvisodan aikana olimme sotaa paossa Kiehelässä, missä veljeni Kari syntyi helmikuussa 1940. Tämän jälkeen vietimme kesä Kiehelässä, kunnes isäni rakennutti meille oman kesähuvilan synnyinpaikkakunnalleen Viialaan vuonna 1951. Kiehelän alueella toimii nykyisin (ainakin vielä tätä kirjoitettaessa) Kaivannon sairaala.

Sotavuosien ajasta Kiehelässä en paljoakaan muista. Isäni oli sodan aikana komennettuna Kuljetusvälineosaston esikuntaan Helsingissä ja enoni olivat rintamalla. He kävivät lomillaan Kiehelässä ja toivat elämään kaikenlaista vaihtelua. Paavo- enoni oli hävittäjälentäjä ja hän toi kerran mukanaan valopistoolin jolla ampui meidän iloksemme valokuovia taivaalle. Pahaksi onneksi yksi sammunut mutta tulikuuma ammus putosi riihen kuivalle pärekatolle, joka syttyi palamaan. Tulipalo saatiin sammumaan onneksi omin voimin, sillä apuun hälytetty paloauto ei puukaasuttimen voimin päässyt Talviahdetta ylös. Talviahde olikin silloin varsin jyrkkä mäki. Kesällä 1943 tapahtui jotain ikimuiستettavaa. Mummu oli saanut samaiselta Paavo- enolta kirjeen, jossa sotasensuurista huolimatta oli jotenkin vihjaistu, että kannattaisi tietynä päivänä heinäkuussa katsella etelätaivaalle. Niin sitten tehtiinkin ja iltopäivällä alkoi kuulua surinaa. Ensin näkyi neljä pientä pistettä, jotka sitten kasvoivat lentokoneiksi. Ne lensivät korkealla mutta yht`äkkiä yksi erkani muodostelmasta ja syöksyi Kiehelän ylitse savupiippuja hipoen ja moottori jylisten. Paavo Myllylä siinä palasi hakemasta Messerschmitt- hävittäjiä Saksasta.

Kiehelä oli 1940-luvulla tila jossa oli muutama hehtaari metsää ja vajaa kolmekymmentä hehtaaria peltoa, mikä sodan jälkeisen asutustoiminnan seurauksena supistui noin viideksitoista. Tilaa hoiti vouti jonka asunto oli päärakennusta vastapäätä. Karjakko asui sen vieressä, vieläkin pystyssä olevan aittarakennuksen päätyhuoneessa. Tilalla oli pari hevosta ja lehmiä. Maanviljelys käsitti heinää, viljakasveja ja perunoita. Juhannusruista päästiin korjaamaan jo kesä- heinäkuun vaihteessa ja kotitarvemyllyllä jauhetusta jauhosta keitettiin uutispuuro. Jauho oli epätasaista ja puuro kokkareista mutta voisilmän kanssa syötynä se oli niin mahdolloman hyvää.

Kaivanto oli ihana paikka lapselle kesäisin. Längelmäveden vesi oli täysin kirkasta ja rannat olivat matalia hiekkarantoja niin että sukeltaessa näki ilman sukelluslasejakin veden alla pitkälle. Vesi oli matalassa lahdessa aina lämmintä. Luonto oli rikas: Erilaisia perhosia oli paljon, oli harvinaisia kasveja ja lintuja. Kiehelän koivikossa asui keltaisia kuhankeitäjiä, joiden laulua yritettiin matkia (kuha kiehuu, ne kertoivat). Pellon ojanvarret kasvoivat punaisenaan mansikoita. Mustikkaan soudettiin järven toiselle puolelle Parvelaan, jossa mustikan varret notkuivat metsänrinteessä isojen marjojen painosta. Mustikoita sitten kuivattiin vintissä pitkällä pöydillä voipaperin päällä ja niistä tuli kuin pieniä rusinoita.

Veljeni Karin kanssa saimme touhuta aika vapaasti. Rakentelimme lehtimajoja rantalepikkoon, soutelimme, kalastimme, ”autilimme” maatoissa ja heinäpellolla, kävimme Kaivannon kanavalla seuraamassa tukkilauttojen kulkua ja muuta vesiliikennettä. Ainoat vaarat olivat lepissä vaanivat puutiaiset ja ruohonkorsissa piileskelevä kauhea sädesieni, onneksi ne kuitenkin vältimme. Ukonilmatkin olivat aika pelottavia. Kahden järvenselän välissä Kaivanto oli varsin ukkosarkaa aluetta ja usein salamet iskivät aivan lähipuihin, kerran pallosalamakin pyöri vintin portaissa.

Keisarinharjun näkötorniin saimme kiivetä kaksistaan mutta Vehoniemeen mentäessä täytyi olla vanhempi ihminen mukana. Vehoniemen näkötorni olikin niin korkea, kapea, heiluva, huokuva ja kitisevä, että sinne kiipeäminen vähän pelotti. Vehoniemeen mentäessä Längelmäveden puolella oli kapea hiekkaranta jota kutsuttiin Santakärsäksi. En tiedä, oliko tämä yleinen nimitys paikalle vai enojeni perua 1930- luvulta. Siellä oli rantavedessä merkillisiä aaltojen muovaamia hiekka- tai savikokkareita, joita keräsimme ja ihmettelimme.

Kaivannon kanavalle kuljimme peltotietä (nykyisin Kieheläntie), jonka varrella oli ainakin Jäntin kesähuvila sekä joitain muita rakennuksia, joitten asukkaita en enää muista. Kaivannossa asui muutama vakituinen asukas, ainakin Kaivannon Kalle (Kalle Kaivanto) sekä kesäasukkaita, jotka olivat vanhempia ihmisiä eivätkä oikein jääneet lapsen mieleen. Paljon kiinnostavampaa oli seurata 1940- luvun loppuvuosina alkanutta vesibussiliikennettä, jonka päätepiste oli Kaivannossa. Käytössä oli silloin vanha laituria aivan kanavan suulla Längelmäveden puolella. Samalla kohdalla maantien reunassa oli bussipysäkki ja siitä johti laiturille jyrkkä hiekkapolku. Ensimmäiset vesibussit olivat pieni Vanaja ja vähän isompi Birger Jaarli. Vuonna 1950 alkoi sitten liikennöidä hieno ja isompi Roine. Kauniimpaa laivaa ei sen jälkeen olekaan sisävesiliikenteeseen tehty! Matkustavaisia palveli bussipysäkin vieressä Adlinin kioski, muita palveluja Kaivannossa olivat Vehoniemen matkailumaja sekä vuodesta 1947 alkaen Kaivannon Matkailu Oy.

Aika aina kultaa muistot ja niin varmaan on osaksi käynyt minun kuuden vuosikymmenen takaisten Kaivannon muistikuvienikin kanssa. Tällaisena kultaisena aikana sen kuitenkin haluan mielessäni aina säilyvän.